

อัตลักษณ์ทางการเมืองของนายกรัฐมนตรีไทย The Political Characters of Thai Prime Ministers

สุชีรา สามภักดิ์

Sucheera Samkasat

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Ramkhamhaeng University

samkasat@yahoo.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาอัตลักษณ์ทางการเมืองของนายกรัฐมนตรีทหาร (พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา) และอดีตนายกรัฐมนตรีพลเรือน (พันตำรวจโท ดร. ทักษิณ ชินวัตร) และ 2) เปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างของอัตลักษณ์ทางการเมืองของนายกรัฐมนตรีทั้งสองท่านดังกล่าว โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการวิจัยเอกสาร ประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ กลุ่มนายทหาร นักการเมือง เครือญาติ มิตรสหาย ผู้ได้บังคับบัญชา ผู้ที่ใกล้ชิดหรือผู้เคยปฏิบัติงานร่วมกับนายกรัฐมนตรี และอื่น ๆ ที่สามารถให้ข้อมูลเพื่อใช้วิเคราะห์หัตถ์สันระดับการปฏิบัติงานและความรู้สึกต่องานของนายกรัฐมนตรีจากปัจจัยภูมิหลัง การได้มาซึ่งตำแหน่ง ลักษณะเฉพาะตัวหรืออุปนิสัยใจคอ สติการปฏิบัติงานในหน้าที่ และความรู้สึกต่องานหรือความพึงพอใจต่องาน ภายใต้กรอบแนวคิดทฤษฎีอัตลักษณ์ (theory of character) ของ James David Barber ซึ่งจะใช้เป็นปัจจัยหลักในการอธิบายและพยากรณ์พฤติกรรมของนายกรัฐมนตรี โดยผู้ให้ข้อมูลหลักสำหรับงานวิจัยนี้มีจำนวน 12 ท่าน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ตามแนวคิดทฤษฎีอัตลักษณ์ Barber นายกรัฐมนตรีทั้งสองท่าน มีอัตลักษณ์ทางการเมืองในแบบเดียวกัน คือ อัตลักษณ์แบบปรับตัว (adaptive) ลักษณะการทำงานจึงมีรูปแบบความสัมพันธ์แบบระดับการปฏิบัติงานสูง (ทำงานหนัก) และมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานมาก เป็นลักษณะการบริหารงานที่มีความขยัน กระตือรือร้น และมีความสุขในขณะดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี โดยนายกรัฐมนตรีทั้งสองมีลักษณะเฉพาะตัว คุณสมบัติของความเป็นผู้นำ และลักษณะการทำงานที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันที่ส่งผลต่อการมีอัตลักษณ์แบบปรับตัวตามสถานการณ์เหมือนกัน อาทิ การมีวิสัยทัศน์กว้างไกล เป็นนักแก้ไขปัญหา และมีทักษะในการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ เป็นต้น ซึ่งลักษณะเหล่านี้ เป็นผลมาจากภูมิหลังด้านครอบครัว การศึกษา และอาชีพของนายกรัฐมนตรี และ 2) แม้ว่านายกรัฐมนตรีทั้งสองท่านจะมีภูมิหลังด้านครอบครัว และการศึกษาบางประการที่เหมือนกันและส่งผลให้มีอัตลักษณ์แบบปรับตัวที่เหมือนกัน แต่ก็ยังมีปัจจัยภูมิหลังด้านครอบครัวและการศึกษาอีกบางประการที่ต่างกัน รวมถึงอาชีพ และการได้มาซึ่งตำแหน่งที่แตกต่างกันเหล่านี้ล้วนมีส่วนส่งผลให้นายกรัฐมนตรีทั้งสองมีลักษณะเฉพาะตัว และพฤติกรรมทางการเมืองการบริหารและทางการเมืองบางประการที่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: อัตลักษณ์, นายกรัฐมนตรีทหาร, นายกรัฐมนตรีพลเรือน

Abstract

The aims of this article research were to 1) to study the political characters of a military prime minister (General Prayut Chan-o-cha) and the former civilian prime minister (Pol. Lt. Col. Dr. Thaksin Shinawatra). 2) compares the similarities and differences of the political characters of these two prime ministers. Using the method of qualitative research by conducting documentary research and in-depth interviews with 12 key informants who could give information related to the background, the method of entering into the position, the unique characteristics or habits, the work characteristic, and job satisfaction based on the theory of character of James David Barber to collect data for the analysis. The key informants are the persons in the groups of soldiers, politicians, relatives, friends, subordinates and the persons who acquainted with or had or have ever worked with the prime ministers.

Findings are as follows: 1) Based on the theory of character of James David Barber, both prime ministers exhibited similar political characters in the type of adaptive character. The work characteristic was in the relationship type of high performance level (hard work) and a high level of job satisfaction. Work management showed diligence, enthusiasm, and happiness while being in the position of prime minister. Both prime ministers had similar unique characteristics, leadership qualifications, and work characteristics resulting in having similar adaptive characters. They had vision, as well as problem solving and systematic management skills. These characteristics are the effects of their family backgrounds, education, and occupation. Both prime ministers have some similar family backgrounds and education so they have similar adaptive characters. 2) differences in certain factors of their family backgrounds and education as well as occupation and their method of entering into the position, resulted in these two prime ministers having unique characteristics and different administrative and political behaviors.

Keywords: Character, Military Prime Minister, Civilian Prime Minister

Received: 2019-06-02

Revised: 2019-01-05

Accepted: 2020-03-22

บทนำ

นายกรัฐมนตรีมีบทบาทสูงสุดในระบบรัฐสภา เป็นผู้นำและหัวหน้าฝ่ายบริหารมีอิทธิพลและอำนาจสูงสุดภายในประเทศเกือบทุกด้าน ทั้งด้านการบริหาร (execution) และด้านการปกครอง (administration) นอกจากนี้ผู้นำจะมีความสำคัญแล้วยังไม่สำคัญเท่ากับสิ่งที่จะนำไปสู่เป้าหมายของความสำเร็จในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้ารุ่งเรือง และประชาชนจะอยู่ดีมีความสุขเพียงใดนั้นมีได้อยู่ที่ตำแหน่งผู้นำเท่านั้น แต่ขึ้นอยู่กับอัตลักษณ์ของผู้นำและการทำหน้าที่ตามบทบาทผู้นำของประเทศเป็นสำคัญว่ากระทำได้ดีครบถ้วนตามที่ประชาชนคาดหวังไว้หรือไม่ โดยการทำหน้าที่นายกรัฐมนตรีตามที่กฎหมายกำหนดและที่สังคมคาดหวังเป็นลักษณะเฉพาะของนายกรัฐมนตรีแต่ละท่านขึ้นอยู่กับภูมิหลังส่วนบุคคล อัตลักษณ์ของนายกรัฐมนตรีเอง และปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ ตามสถานการณ์และในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน

ภายหลังการปฏิวัติ 2475 ในประเทศไทย ผู้นำทางทหารเข้ามาเป็นผู้นำบริหารประเทศซ้ำแล้วซ้ำเล่าหลายครั้ง โดยผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกับผู้นำพลเรือนจนเป็นวัฏจักรการเมือง นำมาซึ่งคำถามทางทฤษฎีที่สำคัญเกี่ยวกับพลวัตรเปรียบเทียบระหว่างผู้ปกครองทางทหารและพลเรือนไทย ในด้านความเหมือนและความแตกต่างในอัตลักษณ์ทางการเมืองในบทบาทการบริหารประเทศของผู้นำทั้ง 2 กลุ่มดังกล่าว (Supaporn, 1984) ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาอัตลักษณ์ทางการเมืองในบทบาทของนายกรัฐมนตรีทหารกับนายกรัฐมนตรีพลเรือนว่ามีลักษณะที่เหมือนกันและแตกต่างกันอย่างไร และมีจุดเด่นและจุดด้อยที่เหมือนกันและแตกต่างกันอย่างไร โดยเลือกศึกษานายกรัฐมนตรีที่เป็นทหาร คือ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ด้วยเหตุผลที่สำคัญ คือ เป็นนายกรัฐมนตรีคนปัจจุบัน ณ ช่วงเวลาที่ทำการศึกษามีภูมิหลังและที่มาจากการรัฐประหารโดยเป็นหัวหน้าคณะรัฐประหารและขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีด้วยตนเอง โดยศึกษาเปรียบเทียบกับอดีตนายกรัฐมนตรีพลเรือน พันตำรวจโท ดร. ทักษิณ ชินวัตร (ยศในขณะนั้น) ที่มีความรู้ความสามารถสูงและมีบุคลิกความเป็นผู้นำที่มีความโดดเด่น เป็นนายกรัฐมนตรีที่มาจากการเลือกตั้งโดยพรรคการเมืองที่เขาเป็นผู้ก่อตั้ง และเป็นผู้มีอิทธิพลต่อการเมืองไทยตั้งแต่อดีตนับจากเมื่อเขาได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีไทยเป็นต้นมาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน เพื่อเป็นตัวแทนของนายกรัฐมนตรีทหารและนายกรัฐมนตรี

พลเรือนในประเทศไทยซึ่งมีอิทธิพลและความสำคัญต่อการบริหารและพัฒนาประเทศที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสำคัญของประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ทางการเมืองของนายกรัฐมนตรีทหาร (พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา) และอดีตนายกรัฐมนตรีพลเรือน (พันตำรวจโท ดร. ทักษิณ ชินวัตร)
2. เพื่อเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างของอัตลักษณ์ทางการเมืองของนายกรัฐมนตรีทหาร (พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา) และอดีตนายกรัฐมนตรีพลเรือน (พันตำรวจโท ดร. ทักษิณ ชินวัตร)

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาเรื่อง อัตลักษณ์ทางการเมืองของนายกรัฐมนตรีไทย ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งประเด็นการศึกษาออกเป็นหัวข้อหลัก ๆ ดังนี้

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับอัตลักษณ์

อัตลักษณ์ (character) ตามรากศัพท์มาจากภาษากรีก แปลว่า การจารึก ซึ่งหมายถึง สิ่งในโลกได้ทำเครื่องหมายไว้กับบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หมายถึง การมีท่าทีต่อชีวิตและต่อตัวของผู้นำเอง คือ มุมมอง และวิธีการทำงานซึ่งเป็นสิ่งที่เป็นนามธรรมสามารถส่งผลถึงความเชื่อและการปฏิบัติของผู้นำ (Barber, 1985, p. 14)

อัตลักษณ์ คือ ลักษณะที่สำคัญของบุคคล ซึ่งมีคุณสมบัติทางศีลธรรมและจริยธรรมอันจะเป็นแนวทางของความประพฤติที่มุ่งประสงค์ รวมทั้งแบบอย่างพฤติกรรมหรือท่าทีที่บุคคลแสดงออกให้เห็นอยู่เรื่อย ๆ ในบุคลิกภาพของบุคคลนั้น (ติน ปรัชญพฤทธิ์, 2538, หน้า 389-391)

สรุปได้ว่า อัตลักษณ์ หมายถึง เอกลักษณ์ ลักษณะหรือคุณสมบัติเฉพาะของบุคคลที่แสดงออกถึงความเป็นตัวตนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สถานะ เพศ สภาพ ตำแหน่ง หน้าที่ บทบาททางสังคม ทั้งส่วนบุคคลและทางสังคม มีลักษณะวิถีชีวิต ความคิด ความเชื่อ ทักษะคติ อารมณ์ นิสัย สรีระและรูปร่างหรือโครงสร้างของร่างกาย และการแสดงออกทางต่าง ๆ ที่ทำให้บุคคลนั้นมีความโดดเด่น หรือแตกต่างจากผู้อื่น

ทฤษฎีอัตลักษณ์ (theory of character)

Barber (1985, pp. 23-25) สร้างทฤษฎีอัตลักษณ์ (theory of character) ขึ้นมาเพื่อการศึกษาบุคลิกภาพของผู้นำทางการเมืองโดยเน้นความสัมพันธ์ของผู้นำในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นตามบทบาทหน้าที่ โดยเขาได้สรุปว่า บุคลิกภาพ (personality) ของผู้นำทางการเมือง ประกอบด้วย องค์ประกอบ 3 ส่วน คือ อัตลักษณ์ (character) โลกทัศน์ (worldview) และลีลาในการปฏิบัติงาน (style) ซึ่ง Barber ได้ศึกษาบุคลิกภาพประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกาใน “Presidential Characters” โดยใช้ทฤษฎีนี้ในการวิเคราะห์ ซึ่ง Barber ให้ความสำคัญกับอัตลักษณ์เป็นหลักเหนือองค์ประกอบด้านลีลาการปฏิบัติงานและโลกทัศน์ โดยทฤษฎีอัตลักษณ์ถูกสร้างขึ้นจากภาวะเงื่อนไข 2 ด้าน คือ การปฏิบัติหน้าที่ (activity-passivity) หรือตัวแปรระดับการปฏิบัติงาน (level of activity) และผลจากการปฏิบัติหน้าที่ (affect toward activity) หรือตัวแปรความรู้สึกต่องาน ภาวะเงื่อนไขทั้งสองนั้น หมายถึง ความพยายามที่บุคคลหนึ่งใช้ในการทำกิจกรรม และบุคคลนั้นรู้สึกอย่างไรต่อสิ่งที่เขาได้กระทำโดยการผสมผสานความสัมพันธ์แบบปฏิบัติของภาวะเงื่อนไขทั้งสองทำให้ Barber สร้างแบบแผนหรือรูปแบบของอัตลักษณ์ของผู้นำทางการเมือง 4 ประเภท คือ (Barber, 1985, pp. 67-69) 1) อัตลักษณ์แบบปรับตัว (adaptive) มีระดับการปฏิบัติงานสูง (ทำงานหนัก) และมีความพึงพอใจต่องานมาก 2) อัตลักษณ์แบบบังคับหรือกดดัน (compulsive) มีระดับการปฏิบัติงานสูง (ทำงานหนัก) มีความกระตือรือร้น แต่มีความพึงพอใจต่องานน้อย 3) อัตลักษณ์แบบยอมตาม (compliant) มีระดับการปฏิบัติงาน

ต่ำ (ทำงานไม่หนัก) ไม่กระตือรือร้น หนึ่งเฉย แต่มีความพึงพอใจต่องานมาก 4) อັตลัษณ์แบบถอนตัว (withdrawn) มีระดับการปฏิบัติงานต่ำ (ทำงานไม่หนัก) และมีความพึงพอใจต่องานน้อย

Barber ให้ข้อสังเกตว่าในบุคคลหนึ่งจะมีอັตลัษณ์ที่ผสมกันทั้ง 4 ประเภท จะแตกต่างกันไปก็เฉพาะลักษณะเด่น เพื่อให้การศึกษาวิเคราะห์อັตลัษณ์ทางการเมืองของนายกรัฐมนตรีทหาร (พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา) และนายกรัฐมนตรีพลเรือน (พันตำรวจโท ดร. ทักษิณ ชินวัตร) สามารถสร้างความเข้าใจ แยกแยะ พยากรณ์ และวิเคราะห์พฤติกรรมและอັตลัษณ์ของนายกรัฐมนตรีทั้งสองได้อย่างชัดเจน ละเอียด และลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงได้ใช้ลักษณะที่ Barber ศึกษาบุคลิกภาพของประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกาใน Presidential Character มาใช้ร่วมกับการศึกษาอັตลัษณ์ของอภิศิกรมตำรวจไทยของสุนทร เพราะสุนทร (2539) ซึ่งได้ใช้กรอบทฤษฎีอັตลัษณ์ของ Barber ในการวิเคราะห์เช่นกัน มาปรับใช้เพื่อเป็นกรอบแนวทางหรือต้นแบบในการศึกษาและวิเคราะห์เรื่อง อັตลัษณ์ทางการเมืองของนายกรัฐมนตรีไทย สำหรับงานการวิจัยชิ้นนี้

ทฤษฎีภาวะผู้นำ

มีนักวิชาการบางคนนำเสนอเกณฑ์ที่ใช้แบ่งประเภทการเป็นผู้นำตามเกณฑ์ต่าง ๆ โดยประเภทของผู้นำแบบเผด็จการ (autocratic leadership) ผู้นำแบบประชาธิปไตย (democratic leadership) และผู้นำตามสบาย (laissez-faire leadership) เป็นการแบ่งประเภทตามลักษณะการใช้อำนาจ (สมัย จิตต์หมวด, 2554, หน้า 27)

Plato (อ้างถึงใน สมัย จิตต์หมวด, 2554, หน้า 23) เสนอให้แยกประเภทภาวะของผู้นำออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำแบบนักปรัชญา รัฐบุรุษ 2) ภาวะผู้นำแบบผู้บัญชาการทหาร 3) ภาวะผู้นำแบบนักธุรกิจ

ลักษณะการใช้อำนาจ

โดยทั่วไปอาจแบ่งลักษณะการใช้อำนาจออกได้เป็น 3 ระดับกว้าง ๆ คือ เบ็ดเสร็จ (totalitarianism) อำนาจนิยม (authoritarianism) และอิสระนิยมหรือเสรีนิยม (liberalism) (วิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ, สุขุม นวลสกุล และวิทยา จิตนุพงศ์, 2558, หน้า 5-7)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บุษบา สินสมบุรณ์ (2549) ศึกษาเรื่อง ผู้นำการเมืองไทยยุคโลกาภิวัตน์กับยุทธศาสตร์การบริหารเพื่อประสิทธิภาพสูงสุดที่ส่งผลกระทบต่อหลักธรรมาภิบาล: ศึกษาเฉพาะกรณี พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร พ.ศ. 2544-2549 ผลการวิจัยพบว่า พ.ต.ท.ดร. ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรีคนที่ 23 ที่มีคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองยุคใหม่ มีคุณลักษณะเด่นในด้านบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ คือ มีการศึกษาสูงระดับปริญญาเอก รูปร่างบุคลิกภาพดี มีวิสัยทัศน์กว้างไกล Vision เป็นนักยุทธศาสตร์ที่มีความสามารถในการกำหนดแผนการทำงานชัดเจน มีคุณลักษณะสำคัญ คือ คิดใหม่ ทำใหม่ ชอบการเปลี่ยนแปลง...มีการปฏิรูประบบราชการ ได้นำการบริหารธุรกิจเอกชนมาเป็นตัวแบบในการบริหารการเมือง... ในมุมมองที่กลับกันการบริหารงานของ พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร เป็นการบริหารที่ขาดดุลยภาพอย่างมากมายจนทำให้ระบบเสียสมดุลในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะปัญหาจริยธรรมทางการเมือง...

ขวัญชัย รุ่งฟ้าไพศาล (2548) ศึกษาเรื่อง กระบวนการสร้างภาพลักษณ์ของนายกรัฐมนตรี พันตำรวจโท ดร. ทักษิณ ชินวัตร ในความคิดเห็นของนักวิชาการสายสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์และนักวิชาชีพหนังสือพิมพ์ พบว่า นายกรัฐมนตรีพันตำรวจโท ดร. ทักษิณ ชินวัตร มีภาพลักษณ์ในเชิงบวก คือ ภาพลักษณ์ของการเป็นผู้นำ ความสามารถในการเป็นผู้บริหาร การมีวิสัยทัศน์ ภาพลักษณ์ในเชิงลบ คือ เป็นผู้มีความ

เชื่อมั่นในตนเองมากจนเกินไป ใช้อำนาจโดยไม่คำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของการมีส่วนร่วม ปากไว ใช้อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดของตนเองเป็นใหญ่...

สุพัฒนา บุญธรรม ชันทอง วัฒนะประดิษฐ์ และพระมหาดวงเด่น รัฐญาโณ (2560) ศึกษาหาทฤษฎี สร้างความปรองดองตามหลักทฤษฎีจากสภาชีวิตของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า พลเอกประยุทธ์ฯ พยายามสื่อสารผ่านทฤษฎีเพื่อให้สังคมเกิดความปรองดองโดยใช้พื้นที่ของรายการคืนความสุขให้คนในชาติการแนะนำผลงานของรัฐบาล โดยมุ่งหวังจะให้ประเทศชาติมีการพัฒนา ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เกิดความปรองดองทำให้ประเทศชาติเกิดสันติสุข และเป็นที่ยอมรับจากประชาคมโลก.

กฤตยา เชื้อมวราศาสตร์ (2559) ศึกษาเรื่อง บทบาทหน้าที่และความเป็นผู้นำของพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ที่ปรากฏในข่าวหน้า 1 ของหนังสือพิมพ์รายวัน ผลการศึกษา. ด้านความเป็นผู้นำและคุณลักษณะ ที่ปรากฏ หนังสือพิมพ์มติชนและหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ปรากฏผู้นำแบบอัตตาธิปไตยมากที่สุด โดยนำเสนอ คุณลักษณะแบบรู้ข้อเท็จจริงเพียงผู้เดียว/สั่งการตามอารมณ์มากที่สุด...

สนธิ บุญยรัตกลิน (2555) ศึกษาเรื่อง ผู้นำทางการเมืองไทยยุคใหม่: กรณีของนายกรัฐมนตรีร่วมสมัย ผลการศึกษา พบว่า นายกรัฐมนตรีต่างกันมีลักษณะภาวะผู้นำต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ เป็นต้นว่า ... นายกรัฐมนตรีพันตำรวจโท ดร. ทักษิณ ชินวัตร ได้รับลำดับสูงสุดเกี่ยวกับภาวะผู้นำด้านความรู้ความสามารถ และวิสัยทัศน์ ส่วน พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ มีภาวะผู้นำด้านจริยธรรม อย่างไรก็ดี เมื่อแยกตามอาชีพแล้ว พบว่า คุณลักษณะของภาวะผู้นำทางด้านความเป็นประชาธิปไตย ด้านความรู้ความสามารถและวิสัยทัศน์เป็น ของนายกรัฐมนตรีที่มีพื้นเพมาจากพลเรือนหรือนักธุรกิจ ในขณะที่ภาวะผู้นำด้านจริยธรรมเป็นของ นายกรัฐมนตรีที่มีพื้นเพมาจากข้าราชการ...

ลินดา สมประสงค์ (2549) ศึกษาเรื่อง บทบาทผู้นำทางการเมืองของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร กับการพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทที่สนับสนุนต่อการพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของ พ.ต.ท. ทักษิณฯ คือ นโยบายประชานิยม ซึ่งเป็นนโยบายที่ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา 2) บทบาทที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของ พ.ต.ท. ทักษิณฯ คือ การใช้อำนาจทางการเมืองในลักษณะอัตตาธิปไตย หรือเผด็จการ อำนาจนิยมมากกว่าลักษณะประชาธิปไตย ในการบริหารงานของรัฐบาลมีหลายนโยบายที่มีแนวทางตรงกัน ข้ามกับคุณธรรมและจริยธรรม 3) สาเหตุและผลกระทบที่เกิดขึ้นทางการเมืองการปกครองภายใต้ผู้นำทางการเมืองของ พ.ต.ท. ทักษิณฯ มีผลการวิจัยออกมาในเชิงลบมากกว่าเชิงบวกต่อการพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะช่วง 4 ปีแรกของการเป็นรัฐบาลให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง อยู่ในระดับต่ำ มีการปกครองประเทศแบบศูนย์รวมอำนาจการตัดสินใจแต่ผู้เดียว (แบบอัตตาธิปไตยหรือ อำนาจนิยม)

Montri Supaporn (1984) ศึกษาเรื่อง The role performance of prime ministers in the Thai political system: Styles of military and civilian rule, 1932-1983 ผลการศึกษา พบว่า นายกรัฐมนตรี ทั้งพลเรือนและทหารมีความคล้ายคลึงกันในด้านภูมิหลังส่วนบุคคลบางประการและแตกต่างกันในบางด้าน เช่น ด้านรูปแบบการเข้าสู่ตำแหน่ง ลักษณะการบริหารงาน และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง โดยทั้ง นายกรัฐมนตรีทหารและพลเรือนส่วนใหญ่มีลักษณะการบริหารที่มีความขยัน กระตือรือร้น และมีความสุข ในขณะที่ดำรงตำแหน่ง แต่นายกรัฐมนตรีทหารมีการตัดสินใจ ทักะการเป็นผู้นำการบริหารงาน และการปกครอง อยู่ในระดับที่สูงกว่านายกรัฐมนตรีพลเรือน นอกจากนี้ ยังได้รับความนิยมมากกว่าเนื่องจากส่วนใหญ่อยู่ใน อำนาจเป็นระยะเวลายาวนานกว่า เป็นต้น

สุนทร เพราะสุนทร (2539) ศึกษาเรื่อง อัตลักษณ์ของอธิบดีกรมตำรวจไทย ผลการศึกษาพบว่า อธิบดีกรมตำรวจไทย 23 ท่าน ในอดีตถูกจัดแบ่งตามประเภทของอัตลักษณ์เป็น 4 ประเภทที่แตกต่างกัน คือ อัตลักษณ์แบบปรับตัว อัตลักษณ์แบบยอมตาม อัตลักษณ์เชิงบังคับ และอัตลักษณ์แบบถอนตัว อัตลักษณ์ที่แตกต่างกันนั้นเป็นผลมาจากภูมิหลังทางสังคมและเศรษฐกิจตลอดจนลีลาการปฏิบัติงานที่มีลักษณะแตกต่างกัน จึงเป็นการยืนยันถึงความสัมพันธ์ของอัตลักษณ์ และภูมิหลังทางสังคมและเศรษฐกิจของอธิบดีกรมตำรวจแต่ละท่าน ขณะเดียวกันอธิบดีที่จัดอยู่ในอัตลักษณ์แต่ละประเภทจะมีลักษณะพฤติกรรมที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน จึงสรุปได้ว่า อัตลักษณ์เป็นเครื่องมือในการอธิบายและพยากรณ์พฤติกรรมของผู้นำหรืออธิบดีกรมตำรวจได้เป็นอย่างดี

Sasson. (1991). ศึกษาเรื่อง The applicability of James Barber's presidential character model on the examination of successful school superintendents โดยงานวิจัยนี้ศึกษาผู้อำนวยการโรงเรียน 4 คน จากกระบวนการสรรหาที่ได้รับการพิสูจน์แล้วว่าประสบความสำเร็จ ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่ารูปแบบ แนวโน้ม และความคล้ายคลึงกันมีอยู่ในผู้อำนวยการทั้ง 4 คน ซึ่งพิสูจน์ว่า แนวคิดของ Barber นั้นสามารถนำไปใช้ได้จริง ลักษณะที่คล้ายคลึงกันที่พบในผู้อำนวยการทั้งสี่คนจากการศึกษาครั้งนี้มี 17 ประการ นอกจากนี้ ผู้อำนวยการทั้งสี่คนยังมีความกระตือรือร้นในเชิงบวก (active-positive) ตามแนวคิดของ Barber พวกเขาสนุกกับสิ่งที่พวกเขาทำ มีความมั่นใจในตนเอง...

ภาคิน โชติเวชศิลป์ (2562) ศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การสื่อสารทางการเมืองของพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีที่มาจากการยึดอำนาจภายใต้วิกฤตความขัดแย้งทางการเมือง ผลการวิจัยพบว่า ภาพลักษณ์และความเป็นตัวตนของพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ประกอบด้วย (1) ความมั่นใจและมุ่งมั่นในการแก้ปัญหาประเทศ (2) ความรักชาติและความซื่อสัตย์ (3) ความเป็นเผด็จการ (4) ไม่เกรงกลัวสื่อมวลชน และ (5) อารมณ์ขัน ส่วนกลยุทธ์การสื่อสารทางด้านเนื้อหาสาระ ได้แก่ (1) พัฒนาค่านิยมไทยที่พึงประสงค์ (2) ความปรองดองสมานฉันท์ (3) การจัดระเบียบทางสังคม และ (4) ความรักชาติ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (documentary research) ประกอบการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ทางการเมืองของนายกรัฐมนตรีทหาร (พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา) และนายกรัฐมนตรีพลเรือน (พันตำรวจโท ดร. ทักษิณ ชินวัตร) ในการบริหารและพัฒนาประเทศขณะที่ท่านดำรงตำแหน่ง และเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างของอัตลักษณ์ทางการเมืองดังกล่าวของนายกรัฐมนตรีทั้งสองท่าน ผ่านกระบวนการวิเคราะห์ตามแนวคิดทฤษฎีอัตลักษณ์ (theory of character) ของ Barber โดยได้แบ่งหัวข้อการวิเคราะห์เป็น 3 ประเด็นหลักใหญ่ คือ ภูมิหลัง ลีลาการปฏิบัติงาน และความพึงพอใจต่องาน ซึ่งในแต่ละประเด็นยังประกอบด้วยหัวข้อย่อย ในการวิเคราะห์ ได้แก่ 1. ภูมิหลัง (background) ประกอบด้วย สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา การได้มาซึ่งตำแหน่ง ลักษณะเฉพาะตัวหรืออุปนิสัยใจคอ/ความรู้สึกเกี่ยวกับตนเอง 2. ลีลาการปฏิบัติงาน (style) ประกอบด้วย การตอบสนองต่อสถานการณ์ (reaction) และแนวทางหรือกลยุทธ์ในการปฏิบัติงาน (strategies) 3. ความรู้สึกต่องานหรือความพึงพอใจต่องาน (affect toward activity) ประกอบด้วย ความสนใจต่องานที่รับผิดชอบ และอนาคตในงานอาชีพ

การสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยมุ่งที่จะได้คำตอบจากผู้ให้ข้อมูลหลักหรือผู้ที่รู้เรื่องหรือมีข้อมูลในเรื่องเกี่ยวกับประเด็นที่กำลังศึกษาวิจัยเป็นอย่างดีเป็นรายบุคคล โดยประเด็นคำถามนั้นมุ่งให้ได้คำตอบที่ตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้มากที่สุด ซึ่งประกอบด้วย การสัมภาษณ์ผู้ที่ให้ข้อมูลหลักโดยตรง โดยจะใช้การ

สอบถามเพื่อหาข้อเท็จจริง และจะกระทำจนกว่าจะได้ข้อมูลครบถ้วน และเพียงพอต่อการนำไปวิเคราะห์อธิบายผลการศึกษา โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักสำหรับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้วิธีสุ่มเจาะจง (purposive sampling) ได้แก่ กลุ่มนายทหาร กลุ่มนักการเมือง เครือญาติ มิตรสหาย ผู้ได้บังคับบัญชา ผู้ที่ใกล้ชิดหรือผู้เคยปฏิบัติงานร่วมกับนายกรัฐมนตรี และอื่น ๆ ที่สามารถให้ข้อมูลดังกล่าวของนายกรัฐมนตรีได้

กรณีที่ผู้ให้ข้อมูลหลักไม่สะดวกให้สัมภาษณ์จะใช้วิธีการให้ผู้ให้ข้อมูลหลักตอบคำถามหรือกรอกข้อมูลในเอกสารแบบสัมภาษณ์แทนการสัมภาษณ์โดยตรง แล้วแต่กรณีเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่กลุ่มเป้าหมาย เมื่อรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและจากการสัมภาษณ์ได้ครบถ้วนแล้วจึงดำเนินการตีความข้อมูล เปรียบเทียบข้อมูล วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลทั้งสองประเภท ภายใต้กรอบทฤษฎีและแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย จากนั้นสรุปผลในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ได้นำเอาวิธีการวิเคราะห์อัตลักษณ์จากภูมิหลังและลีลาการปฏิบัติงานอันเป็นข้อมูลทางประวัติศาสตร์ใน Presidential Character มาจัดแบ่งประเภท อัตลักษณ์ และได้นำรูปแบบการศึกษาอัตลักษณ์ของอภิตีกรมตำรวจไทยของ สุนทร เพราะสุนทร (2539) ซึ่งได้ใช้กรอบทฤษฎีอัตลักษณ์ของ Barber ในการวิเคราะห์เช่นกัน มาปรับใช้เป็นกรอบแนวทางหรือต้นแบบในการศึกษาและวิเคราะห์ เรื่องอัตลักษณ์ทางการเมืองของนายกรัฐมนตรีไทยสำหรับงานวิจัยชิ้นนี้ด้วย

ผลการวิจัย

1. อัตลักษณ์ทางการเมืองของนายกรัฐมนตรีทหาร (พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา) และอดีตนายกรัฐมนตรีพลเรือน (พันตำรวจโท ดร. ทักษิณ ชินวัตร)

นายกรัฐมนตรีทหาร (พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา) และอดีตนายกรัฐมนตรีพลเรือน (พันตำรวจโท ดร. ทักษิณ ชินวัตร) มีอัตลักษณ์ทางการเมืองในแบบเดียวกัน คือ อัตลักษณ์แบบปรับตัว (adaptive) ลักษณะการทำงานจึงมีรูปแบบความสัมพันธ์แบบระดับการปฏิบัติงานสูง (ทำงานหนัก) และมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานมาก เป็นลักษณะการบริหารงานที่มีความขยัน กระตือรือร้น และมีความสุขในขณะดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี โดยนายกรัฐมนตรีทั้งสองมีลักษณะเฉพาะตัว คุณสมบัติของความเป็นผู้นำ และลักษณะการทำงานที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันที่ส่งผลต่อการมีอัตลักษณ์แบบปรับตัวตามสถานการณ์เหมือนกัน อาทิ การมีวิสัยทัศน์กว้างไกล เป็นนักแก้ไขปัญหา และมีทักษะในการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ เป็นต้น ซึ่งลักษณะเหล่านี้ เป็นผลมาจากภูมิหลังด้านครอบครัว การศึกษา และอาชีพของนายกรัฐมนตรี

2. เปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างของอัตลักษณ์ทางการเมืองของนายกรัฐมนตรีทหาร (พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา) และอดีตนายกรัฐมนตรีพลเรือน (พันตำรวจโท ดร. ทักษิณ ชินวัตร)

อย่างไรก็ตาม แม้วานายกรัฐมนตรีทั้งสองท่านจะมีภูมิหลังด้านครอบครัว และการศึกษาบางประการที่เหมือนกันและส่งผลให้มีอัตลักษณ์แบบปรับตัวที่เหมือนกัน แต่ก็ยังมีปัจจัยภูมิหลังด้านครอบครัวและการศึกษาอีกบางประการที่แตกต่างกัน รวมถึงอาชีพ และการได้มาซึ่งตำแหน่งที่แตกต่างกันเหล่านี้ล้วนมีส่วนส่งผลให้นายกรัฐมนตรีทั้งสองท่านมีลักษณะเฉพาะตัว และพฤติกรรมทางการบริหารและทางการเมืองบางประการที่แตกต่างกันปัจจัยด้านอาชีพของบิดามีอิทธิพลต่อนิสัยใจคอ เป็นแรงบันดาลใจ และมีส่วนสำคัญในการเลือกอาชีพของนายกรัฐมนตรีทั้งสองท่าน ซึ่งส่งผลต่อเนื่องไปถึงพฤติกรรมการบริหารและพฤติกรรมทางการเมืองบางประการที่สำคัญต่อการบริหารประเทศของนายกรัฐมนตรี โดยนายกรัฐมนตรีทหาร (พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา) มาจากครอบครัวข้าราชการ บิดามีอาชีพทหารส่งผลให้ พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เลือกอาชีพรับราชการทหาร และทำให้ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นคนมีระเบียบวินัยสูง มีความซื่อสัตย์

สุจริต เสียสละ รัก เทิดทูน และจงรักภักดีต่อสถาบันชาติและสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นหลักสำคัญ มีภาวะผู้นำแบบผู้บัญชาการทหาร (commander) โดยเน้นเรื่องความมั่นคงเป็นหลักสำคัญ และบริหารงานในรูปแบบระบบราชการผสมผสานลักษณะการบังคับบัญชาทหาร ด้านนายกรัฐมนตรีพลเรือน (พันตำรวจโท ดร. ทักษิณ ชินวัตร) มาจากครอบครัวนักธุรกิจและนักการเมือง ส่งผลต่อการเลือกอาชีพนักธุรกิจและเข้าสู่การเมืองและทำให้เป็นคนมีวิสัยทัศน์ด้านเศรษฐกิจ มีความคิดนอกกรอบจากระบบราชการเดิม มีภาวะผู้นำแบบนักธุรกิจ (business) โดยเน้นให้ความสำคัญในเรื่องเศรษฐกิจเป็นหลัก และนำหลักการบริหารแบบธุรกิจภาคเอกชนมาปรับใช้กับการบริหารประเทศ

นอกจากนี้ นายกรัฐมนตรีทั้งสองท่านยังมีลักษณะของความเป็นผู้นำทางการเมืองที่อยู่กึ่งกลางระหว่างประชาธิปไตยกับเผด็จการเหมือนกัน แต่ในลักษณะที่แตกต่างตรงกันข้ามกัน โดย พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา มาจากการรัฐประหารยึดอำนาจ จึงมีลักษณะผู้นำแบบเผด็จการในด้านของการดำรงตำแหน่ง ที่ไม่มีความเป็นประชาธิปไตย แต่มีลักษณะนิสัยและพฤติกรรมหลายประการที่มีความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย เช่น มีความรักชาติ เทิดทูน และจงรักภักดีต่อสถาบันชาติและพระมหากษัตริย์เป็นหลักสำคัญ เคารพเหตุผลและมติเสียงส่วนใหญ่ มีระเบียบวินัยสูง ยึดถือหลักกฎเกณฑ์และกฎหมายเป็นสำคัญ มีความซื่อสัตย์สุจริต และเป็นผู้มีจริยธรรมทางการเมือง ที่ยึดถือผลประโยชน์ส่วนรวมและประเทศชาติเป็นหลัก ส่งผลให้มีลักษณะการปฏิบัติหน้าที่ การตัดสินใจ และการใช้อำนาจทางการเมืองแบบเสรีนิยมหรือประชาธิปไตย แต่ พันตำรวจโท ดร. ทักษิณ ชินวัตร มีลักษณะที่ตรงข้ามกัน เนื่องจากที่มาในการดำรงตำแหน่งมาจากการเลือกตั้งตามขั้นตอนทางรัฐธรรมนูญจึงมีความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย แต่กลับมีลักษณะนิสัยและพฤติกรรมหลายประการที่มีลักษณะของความเป็นผู้นำแบบเผด็จการ ส่งผลให้มีลักษณะการปฏิบัติหน้าที่การตัดสินใจ และการใช้อำนาจทางการเมืองแบบอำนาจนิยมหรืออิตาลีไทย แม้บางกรณีทั้งสองท่านจะมีพฤติกรรมการบริหารแบบสั่งการแต่เพียงผู้เดียว เป็นผู้นำแบบอิตาลีไทย และมีลักษณะการใช้อำนาจที่เป็นแบบอำนาจนิยมเหมือนกันทั้งคู่ แต่ในความเหมือนนั้นก็มีความแตกต่าง โดยมีวัตถุประสงค์ของการใช้อำนาจต่างกัน พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ใช้อำนาจปราบปรามผู้กระทำความผิด เพื่อความสงบเรียบร้อยของสังคม เพื่อคนส่วนใหญ่ของประเทศจึงมีความถูกต้องเป็นธรรมและเป็นประชาธิปไตยมากกว่า พันตำรวจโท ดร. ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งใช้อำนาจในแนวทางเอื้อผลประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้อง และทำให้ประเทศชาติเสียผลประโยชน์และเสียหาย นอกจากนี้ ความชอบธรรมในการใช้อำนาจก็ต่างกัน โดย พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา มีความชอบธรรมจากกฎหมายของคณะรัฐประหาร ด้านพันตำรวจโท ดร. ทักษิณ ชินวัตร มีความชอบธรรมจากเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎรและจากประชาชน แสดงให้เห็นว่า ลักษณะที่มาของการเข้าสู่อำนาจของนายกรัฐมนตรีกับพฤติกรรมการใช้อำนาจอาจสวนทางตรงข้ามกัน ไม่สอดคล้องและไม่เป็นไปในรูปแบบเดียวกัน

อภิปรายผล

อภิปรายผลการวิจัยเชิงประจักษ์

นายกรัฐมนตรีทหาร (พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา) และนายกรัฐมนตรีพลเรือน (พันตำรวจโท ดร. ทักษิณ ชินวัตร) มีอัตลักษณ์ทางการเมืองในแบบเดียวกัน คือ อัตลักษณ์แบบปรับตัว (adaptive) โดยมีลักษณะพฤติกรรมทั้งทางการเมืองและการบริหารที่แสดงถึงความมุ่งมั่นตั้งใจอย่างมากในการบริหารประเทศ โดยขณะดำรงตำแหน่งนั้นทั้งสองท่านทำงานหนัก มีความขยัน และความกระตือรือร้น (active) ในการทำงานสูงมาก และมีความภาคภูมิใจประทับใจในผลงานด้านต่าง ๆ ที่ตนเองได้ทำประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติเป็นอย่างยิ่ง อีกทั้งมีความตั้งใจจะเป็นนายกรัฐมนตรีต่อไปอีกสมัยเพื่อสานต่อการทำงานตามที่ได้วางแนวทางไว้

แสดงถึงความพึงพอใจต่อการทำงาน ลักษณะการทำงานจึงมีรูปแบบความสัมพันธ์แบบระดับการปฏิบัติงานสูง (ทำงานหนัก) และมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานมาก เป็นลักษณะการบริหารงานที่สอดคล้องตรงกับผลการศึกษาของ Montri Supaporn (1984) ศึกษาเรื่อง The role performance of prime ministers in the Thai political system: Styles of military and civilian rule, 1932-1983 พบว่า ทั้งนายกรัฐมนตรีทหารและพลเรือนส่วนใหญ่มีลักษณะการบริหารที่มีความขยัน กระตือรือร้น และมีความสุขในการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

นอกจากนี้นายกรัฐมนตรีทั้งสองมีลักษณะเฉพาะตัว คุณสมบัติของความเป็นผู้นำ และลักษณะการทำงานที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันที่ส่งผลต่อการมีอัตลักษณ์แบบปรับตัวตามสถานการณ์เหมือนกัน อาทิ การมีวิสัยทัศน์กว้างไกล เป็นนักแก้ไขปัญหา และมีทักษะในการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ เป็นต้น สอดคล้องกับ Barber (1977, p. 20) ที่กล่าวว่า บุคคลที่มีอัตลักษณ์ประเภทนี้จะมองผลงานว่า เป็นคุณค่าและความสามารถที่จะใช้วิธีการของตนอย่างยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนได้ บุคคลนี้จะมองตนเองว่ามีการพัฒนาตนเองตลอดเวลาเพื่อบรรลุเป้าหมายของตนและจะมุ่งมั่นความสำเร็จเป็นสำคัญ และตรงกับลักษณะอัตลักษณ์แบบปรับตัวบางประการของอภิศิริมตำรวจ ซึ่งสุนทร เพราะสุนทร (2539, หน้า 4-5) พบว่า มักแสดงพฤติกรรมทั้งทางการเมืองและการบริหาร คือ ทำงานในลักษณะพัฒนาสร้างสรรค์ มีส่วนร่วมในการทำงานอย่างแท้จริง ไม่ปล่อยปละละเลย กระจายอำนาจ และทำงานเป็นทีม ไม่แข่งกร้าวหรือยอมตามจนขาดความเป็นตัวของตัวเอง เน้นการปรับตัวตามสถานการณ์อย่างสอดคล้อง โดยไม่ทิ้งเป้าหมายหลัก จุดมุ่งหมายอยู่ที่สาระของงานมิใช่เพื่อประโยชน์ส่วนตัว (ส่วนนี้ไม่ตรงกับลักษณะของพันตำรวจโท ดร. ทักษิณ ชินวัตร เนื่องจากมีหลายกรณีที่ปฏิบัติงานโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อประโยชน์ส่วนตัวและพวกพ้อง)

อีกทั้งนายกรัฐมนตรีทั้งสองท่านมีลักษณะเฉพาะตัว คุณสมบัติของความเป็นผู้นำ และลักษณะการทำงานหลายประการที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันกับลักษณะของผู้อำนวยการโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จที่พบในผลการวิจัยของ Sasson (1991) ศึกษาเรื่อง The applicability of James Barber's presidential character model on the examination of successful school superintendents โดยศึกษาผู้อำนวยการโรงเรียน 4 คน โดยใช้แนวคิดอัตลักษณ์ของ Barber แสดงให้เห็นถึงลักษณะความกระตือรือร้นในเชิงบวกกลุ่มทำงานหนักพึงพอใจ (active-positive) จึงมีรูปแบบ แนวโน้ม และลักษณะต่าง ๆ ของการพัฒนาลักษณะนิสัย มุมมองโลกทัศน์ รูปแบบการทำงาน และตัวแปรทางสถานการณ์อื่น ๆ ที่คล้ายคลึงกัน พวกเขาสนุกกับสิ่งที่ทำ มีความมั่นใจในตนเอง อุทิศเวลามากในการทำงาน มีความเห็นว่าคุณค่ามีความเป็นไปได้สำหรับการเติบโต ใจกว้าง มีความยืดหยุ่นในการพิจารณาทางเลือกในการแก้ปัญหา และซื่อสัตย์ มีจริยธรรมในการทำงาน มุ่งเน้นผลลัพธ์มากกว่าวิธีการ เชื่อมั่นในตนเองและเชื่อถือคนที่พวกเขาทำงานด้วย ไม่หยุดนิ่งแต่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีเหตุผลและมีความคงเส้นคงวา ซึ่งลักษณะต่าง ๆ ข้างต้นส่วนใหญ่ล้วนเป็นลักษณะที่สอดคล้องตรงกันกับลักษณะของนายกรัฐมนตรีทั้ง 2 ของไทยเช่นเดียวกัน ยกเว้นเพียงบางลักษณะที่อาจไม่ตรงกับบางท่านบ้างเพียงเล็กน้อย เช่น การพัฒนาลักษณะนิสัยที่มุ่งเน้นไปทางความซื่อสัตย์ การมีจริยธรรมในการทำงาน ซึ่งไม่ตรงกับลักษณะของพันตำรวจโท ดร. ทักษิณ ชินวัตร แต่ตรงกับลักษณะของพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา แต่ลักษณะการมุ่งมั่นผลลัพธ์มากกว่าวิธีการ สอดคล้องกับลักษณะของพันตำรวจโท ดร. ทักษิณ ชินวัตร เพียงฝ่ายเดียว แต่ไม่ใช่ลักษณะร่วมของพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัยเชิงการเมือง

ผลการศึกษาภูมิหลังของนายกรัฐมนตรีทั้งสองท่านทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างพื้นฐานครอบครัว การศึกษา อาชีพ วิธีการเข้าสู่ตำแหน่ง และอัตลักษณ์ของนายกรัฐมนตรี ซึ่งล้วนมีความสัมพันธ์ส่งผลเกี่ยวเนื่องต่อกัน ถึงแม้ว่านายกรัฐมนตรีทั้งสองท่านจะมีภูมิหลังในด้านพื้นฐานครอบครัว และการศึกษา

บางประการที่เหมือนกันและส่งผลให้มีอัตลักษณ์แบบปรับตัวที่เหมือนกัน แต่ก็ยังมีปัจจัยด้านภูมิหลังอีกบางประการที่แตกต่างกัน ทั้งในส่วนของการปัจจัยในพื้นฐานครอบครัว และในการศึกษาที่มีลักษณะแตกต่าง อีกทั้งอาชีพ และการได้มาซึ่งตำแหน่งที่แตกต่างกันเหล่านี้ล้วนมีส่วนส่งผลทำให้นายกรัฐมนตรีทั้งสองมีลักษณะเฉพาะตัว และพฤติกรรมทางการบริหารและการเมืองบางประการที่แตกต่างกัน ดังได้กล่าวสรุปไว้แล้วในส่วนของการวิจัย

นอกจากนี้ นายกรัฐมนตรีทั้งสองท่าน แม้มีอัตลักษณ์ทางการเมืองประเภทเดียวกัน คือ อัตลักษณ์แบบปรับตัว ทำให้มีลักษณะหลายประเภทที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน แต่ก็มีลักษณะบางประการที่แตกต่างกัน ในที่นี้ความแตกต่างที่สำคัญ คือ การมีคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งยังคงเป็นคุณลักษณะสำคัญที่สังคมไทยต้องการ ความเป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมเป็นคุณสมบัติของผู้นำในอุดมคติของคนไทยมาช้านานตั้งแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบัน เพราะการที่จะทำให้ประเทศชาติมั่นคงเจริญรุ่งเรืองและก้าวหน้าไปได้มิใช่เพียงการมีผู้นำที่มีความรู้ความสามารถและวิสัยทัศน์กว้างไกล สามารถสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจได้เท่านั้น แต่ผู้นำนั้นต้องมีคุณธรรมและจริยธรรมด้วยจึงจะสามารถสร้างความเจริญได้อย่างมั่นคง ดังนั้น การจะคัดเลือกผู้นำมาปกครองประเทศนั้นขึ้นอยู่กับประชาชนที่ต้องใช้วิจารณญาณการตัดสินใจและอาศัยการคาดการณ์พฤติกรรมของผู้นำจากปัจจัยต่าง ๆ หลายด้านประกอบกัน โดยอัตลักษณ์ของบุคคลซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางการเมือง ก็เป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ควรนำมาประกอบการพิจารณาช่วยในการตัดสินใจเลือกผู้นำด้วยเช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

ผู้ที่ประสงค์จะเป็นนายกรัฐมนตรีของประเทศไทย และเป็นผู้ที่ตีพร้อมควรนำข้อดีหรืออัตลักษณ์ที่ดีของทั้งผู้นำทหารและผู้นำพลเรือนมาปรับใช้ร่วมกันอย่างสมดุลให้ได้ครบถ้วนมากที่สุด จึงจะเป็นผู้นำที่ครองใจประชาชนและสามารถปกครองประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพและยาวนานที่สุด ทำให้ประชาชนมีความสุขและประเทศชาติเจริญรุ่งเรืองได้รับการพัฒนาไปอย่างก้าวหน้า

ข้อเสนอแนะทางวิชาการ

1. ผู้ที่ประสงค์จะเป็นนายกรัฐมนตรีของประเทศไทยที่มีความเป็นประชาธิปไตย ควรจะนำข้อดีของลักษณะการใช้อำนาจตามกฎหมายในแบบนายกรัฐมนตรีทหารมาปรับใช้ร่วมกับความชอบธรรมที่เกิดจากการยอมรับจากประชาชนในแบบนายกรัฐมนตรีพลเรือน มาสร้างความสมดุลจะทำให้เกิดการยอมรับด้วยความเต็มใจ
2. ยังมีทฤษฎีที่ศึกษาเกี่ยวกับผู้นำที่น่าสนใจอีกมากมาย เช่น ทฤษฎีบทบาทด้านการบริหารจัดการของ Mintzberg (Mintzberg's managerial roles) เป็นอีกหนึ่งทฤษฎีสำคัญและน่าสนใจศึกษา เนื่องจากเป็นแนวคิดที่สามารถนำไปปรับใช้กับบทบาทของผู้นำองค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ได้ทุกระดับ เพราะทฤษฎีนี้เน้นบทบาทในการจัดการซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญสำหรับความอยู่รอดของกลุ่มองค์กรหรือปัจเจกบุคคล โดยเฉพาะบทบาทของผู้นำ

เอกสารอ้างอิง

กฤตยา เชื้อมวราศาสตร์. (2559). *บทบาทหน้าที่และความเป็นผู้นำของ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ที่ปรากฏในข่าวหน้า 1 ของหนังสือพิมพ์รายวัน*. วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ขวัญชัย รุ่งฟ้าไพศาล. (2548). กระบวนการสร้างภาพลักษณ์ของนายกรัฐมนตรี พันตำรวจโท ดร. ทักษิณ ชินวัตร ในความคิดเห็นของนักวิชาการสายสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์และนักวิชาชีพหนังสือพิมพ์. วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ดิน ปรัชญพฤทธิ. (2538). *ทฤษฎีองค์การ* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- บุษบา สีนสมบูรณ์. (2549). ผู้นำการเมืองไทยยุคโลกาภิวัตน์กับยุทธศาสตร์การบริหารเพื่อประสิทธิภาพสูงสุด ที่ส่งผลกระทบต่อผลกระทบต่อผลกระทบมาภิบาล: ศึกษาเฉพาะกรณี พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร พ.ศ. 2544-2549. *วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต*, 7(1), 100-110
- ภาคิน โชติเวชศิลป์. (2562). กลยุทธ์การสื่อสารทางการเมืองของ พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา. นายกรัฐมนตรี ที่มาจากการยึดอำนาจภายใต้วิกฤตความขัดแย้งทางการเมือง. *วารสารสหวิทยาการวิจัย*, 8(1), 15-25.
- ลินดา สมประสงค์. (2549). *บทบาทผู้นำทางการเมืองของ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร กับการพัฒนาการทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย*. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ, สุขุม นวลสกุล และวิทยา จิตนพวงศ์. (2558). *การเมืองและการปกครองไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- สนธิ บุญยรัตกลิน. (2555). *ผู้นำทางการเมืองไทยยุคใหม่: กรณีของนายกรัฐมนตรีร่วมสมัย*. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สมัย จิตต์หมวด. (2554). *พฤติกรรมผู้นำ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุนทร เพราะสุนทร. (2539). *อัตลักษณ์ของอธิบดีกรมตำรวจไทย*. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุพัฒนา บุญธรรม ชันทอง วัฒนะประดิษฐ์ และพระมหาดวงเด่น ฐิตญาโณ (2560). วิเคราะห์หาทบทวนเพื่อสร้างความปรองดองตามหลักท้าวเจ้า สุภาชิตของ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 5(ฉบับพิเศษ. ปี พ.ศ.2560.)
- Barber, J. D. (1977). *The presidential character: Predicting performance in the white house*. New York: Prentice Hall.
- Barber, J. D. (1985). *The presidential character* (3rd ed.). Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Supaporn, M. (1984). *The role performance of prime ministers in the Thai political system: Styles of military and civilian rule, 1932-1983*. Unpublished Dissertation, Case Western Reserve University.
- Sasson, G. J. (1991). *The applicability of James Barber's presidential character model on the examination of successful school superintendents*. The University of Cincinnati. PH.D.